

Nomenclatorul stradal actual și pierderea toponimelor vechi

Livia Veronica GHIȚĂU SFÂRNACIUC

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava

liviaveronicaghiatau@gmail.com

Abstract: Following the toponymical researches carried out in the villages located on the Upper Valley of Suceava, we found that besides the obvious wealth of topical names still in circulation in the inhabitants' roots and the tendency, somewhat awakened by the specialists for a long time, the rural development and the urbanization actions, as well as modern cadastre, will soon determine the disappearance of many topical names that have brought light over past events, the state of the populations of these lands and even the specific elements of their existence from the perspective of ancestral beliefs and customs. But as this phenomenon is already felt at the local level, we consider that it would be of no interest to highlight a number of issues regarding the changes in toponymy due to the new administrative cadastral measures, the new measures for denominating the roads, the music, streets, paths and old pathways and, last but not least, the transformation of communes into cities and villages in localities.

Even though at local level and at least in the conscience of older inhabitants these new names have not managed to eliminate the old ones, the young people and the inhabitants trained in urban economic activities accepted them. I have also chosen this research topic because in a relatively short time the old topical names of the investigated villages will eventually disappear.

Keywords: *villages, urbanization, toponyms, spirit, tradition.*

I. Toponimia rurală și urbanizarea

În urma cercetărilor toponimice efectuate în localitățile situate pe *Valea Superioară a Sucevei*, pe lângă bogăția evidentă a numelor topice aflate încă în circulație în graiurile locuitorilor, am constatat și tendința, oarecum conștientizată de către specialiști de mai mult timp, că dezvoltarea rurală și acțiunile de urbanizare, precum și cele de cadastrare modernă, vor determina într-un scurt timp dispariția multor nume topice care aduceau lumină asupra faptelor petrecute în trecut, asupra stării populațiilor de pe aceste meleaguri și chiar asupra elementelor specifice ale existenței acestora, din perspectiva credințelor și obiceiurilor strămoșești. Pierderea tuturor acestor nume, concomitent cu pierderea tradițiilor și a spiritualității locale, prin acțiunile excesive de urbanizare a satelor, va duce implicit și la pierderea personalității, a specificului local al zonei cercetate. Pentru acest fapt, am optat pentru această temă de cercetare, înțelegând că, într-un timp destul de scurt, numele topice vechi din satele cercetate vor dispărea definitiv.

Întrucât acest fenomen este deja resimțit la nivel local, am considerat că nu ar fi lipsit de interes să punem în evidență și o serie de aspecte privind schimbările toponimice datorate

noilor măsuri administrative de cadastrare, noilor măsuri de denominare a drumurilor, hudițelor, ulițelor, potecilor și cărărilor vechi și, nu în ultimul rând, a transformării comunelor în orașe și a satelor în cartiere. La toate aceste acțiuni de modernizare au contribuit din plin și factorii economici, alături de factorii administrativi locali sau centrali.

a. Hodonime (și *odonime*; din gr. *bodos* ‘drum’ + *onoma* ‘nume’; se referă la numiri geografice privitoare la ulițe, străzi, drumuri, căi ferate, pasuri, trecători, poduri etc.): *Drumul în Cioteni, Drumu în Huci, Drumul Cernăuți, Drumul Nou, Drumu în Șoaima, Cararea în Prund, Hudița Cârdeienilor, Hudița Crasnenilor, Hudița Gâzenilor, Hudița Pubenilor* (satul Bilca); *Cararea la Ciorap, Cararea la Fădușoia, Drumu Arșii, Drumu la Caprieni, Drumu la Harpeni, Drumul la Orenș, Drumu Mari, Drumul la Vulva, Hudița la Nicorești, Hudița la Ungureni, Hudița la Zgâmbeni, Hudița la Moară* (satul Frătăuții Noi); *Cărarea pe Brașdă, Drumul Bîlcii, Drumul cel din Mijloc, Drumul lui Hober, Drumul printre Lanuri, Drumul prin Luncă, Drumul Plopilor, Drumul Roșii, Drumul Tocmirii, Drumul Volocii, Drumul Bisericii, Drumul Țintirimului, Drumul Bradetului, Drumul Iureștilor, Drumul Împărătesc, Drumul la Pietroasa, Drumul Chișenilor, Drumul Campanișenilor, Hudița la Coromești, Hudița la Cucoșeni, Hudița la Faninari, Hudița la Hrișcani, Hudița la Pădurice, Hudița Rotărenilor, Hudița Campanișenilor, Hudița la Băcanu, Hudița la Caciulă, Hudița la Corfus, Hudița la Cucoș, Hudița la Filimon, Hudița la Grecu, Hudița la Iermolai, Hudița la Ioșcu, Hudița la Carnareni* (satul Gălănești); *Pasul Izvor, Pasul Bobeica, Poteca Poboniș, Poteca Pobonișoara, Poteca Tășuleț* (satul Izvoarele Sucevei); *Strada Molidului, Strada Bradului, Strada Arinului, Strada Trandafirilor, Strada Dușilor* (satul Vicovul de Jos); *Bivolărie Drum cu Tei* (satul Vicovul de Sus).

b. De la Ulița la Gâză Plai la Strada Carol I

Printre primele și cele mai pregnante, ca să nu spunem abrupte, măsuri luate de autoritățile locale, nu numai în localitățile transformate peste noapte în orașe, ci și în satele de pe întreaga vale superioară a Râului Suceava, o regăsim pe cea privind transformarea drumurilor, hudițelor, ulițelor, potecilor și cărărilor în străzi. Chiar dacă, la nivel local și, cel puțin, în conștiința locuitorilor mai în vârstă, aceste denumiri noi nu au reușit să le elimine definitiv pe cele vechi, la nivelul tinerilor și locuitorilor antrenați în activități economice de tip urban, aceste noi nume capătă din ce în ce mai mult teren.

Și cum aceste noi denumiri de străzi au fost atribuite uneori aleatoriu, alteori inteligent, putem, la nivelul unei localități, să spunem orașul (fost sat) *Vicovul de Sus* și cartierul (fost sat) *Bivolărie*, să realizăm o clasificare, operând, nu cu criteriile specifice toponimiei în general, ci cu criteriile mai mult psihologice sau referitoare la nivelul cultural al denominatorilor locali. Cu ajutorul informatorilor locali, printre care am inclus și doi dintre salariații Primăriei orașului (fost sat) *Vicovul de Sus* (Schipor Gheorghe, referent la „Registrul Agricol” și ing. cadastral Ionesi Gheorghe), am extras din așa-numitul „Nomenclator Stradal” toate denumirile actuale de străzi și corespondentele lor anterioare, care au fost verificate cu subiecții locali anchetați cu *Chestionarul toponimic*. În acest context, pentru acuratețea informațiilor, se cuvine să amintim că referentul local Schipor Gheorghe, având și calitatea de informator în ancheta noastră toponimică, ne-a mărturisit că a încercat, pe cât a fost posibil, „să mențină în nomenclatura actuală cât mai multe denumiri vechi de ulițe, nu numai pentru a fi acceptate, ci și pentru a fi cât mai utile, deși, în unele situații, s-a optat și pentru introducerea unor nume de personalități locale”.

Ca urmare, vom opera și noi cu aceste două categorii de hodonime, care au ca determinant, pe lângă termenul entopic *stradă*, înlocuind mai vechile entopice *uliță*, *budiță*, *drum*, *drumușor* etc., un substantiv propriu, *antroponim* simplu sau compus, sau un fost *bodonim*, preluat parțial ori în întregime.

c. Hodonime noi formate cu determinanți vechi

Așadar, urbanizarea și acțiunile de cadastrare din ultimii ani, având ca bună intenție alinierea comunităților rurale la standarde europene, au fost realizate prin diferite hotărâri luate fie de consiliile locale, fie de un număr restrâns de „specialiști locali”, adică salariați ai primăriilor, care s-au ocupat de evidențele în registrele agricole sau de registrele de cadastru și de intabulare. Aici, se cuvine să amintim că, încă din perioada austro-ungară, satele din Bucovina au păstrat așa numita *tabulă*, un registru în care erau înregistrate toate suprafețele de teren și proprietarii acestora, cuprinzând detalii concrete, exacte, de localizare. Această *tabulă* a fost funcțională și în perioada comunistă, când orice mișcare a proprietarilor terenurilor din Bucovina a fost înregistrată la *Serviciul de Intabulare*, special organizat în orașele mari, Câmpulung Moldovenesc, Rădăuți, Suceava, situate în preajma satelor bucovinene. Mai mult, primăriile locale încă mai păstrează și astăzi o serie de hărți și de documente privitoare la terenurile administrației locale și ale proprietarilor vechi și actuali.

Hodonimele noi formate cu determinanți existenți deja la momentul impunerii lor pot fi și ele clasificate în funcție de modul în care au fost preluate denumiri vechi:

- hodonime noi cu determinantul preluat integral: *Strada Drumul cu Tei* - *Ulița Drumul cu Tei* (în satul, azi cartierul, *Bivolărie*, era *Drumul cu Tei*); *Strada Drumul Nou* - *Ulița Drumul Nou*; *Strada Gării* - *Ulița Gării*; *Strada Podirei* - *Ulița Podirei*; *Strada Primăriei* - *Ulița Primăriei*; *Strada Școlii Est* - *Ulița Școlii Est*, în care formele în cazul genitiv ale determinanților au fost păstrate ca atare, schimbându-se doar entopicul *uliță* cu entopicul mai nou, în graiurile locale, *stradă*.

Deși le încadrăm în aceeași categorie, o situație mai specială o reprezintă hodonimele *Strada Calea Bucovinei* - *Calea Bucovinei*; *Strada Calea Cernăuți* - *Calea Cernăuți* în care, pe lângă entopicul nou, *stradă*, a fost adăugat atât entopicul vechi *calea*, cât și determinanți *Bucovinei*, în cazul genitiv, precum și *Cernăuți*, în cazul nominativ.

- hodonime noi cu determinantul vechi preluat parțial: *Strada Bîlcii* - *Ulița Bîlcii Est*; *Strada Bisericii* - *Ulița Bisericii Centru*; *Strada Căminului* - *Ulița Cămin Centru*; *Strada Farmaciei* - *Ulița Farmaciei Est*; *Strada Fermei* - *Ulița Fermă Centru*; *Strada Fleșca* - *Ulița Fleșca Laura*; *Strada Plaiului* - *Ulița Iepure Plai*; *Strada Laurei* - *Ulița Laurei*; *Strada Morii* - *Ulița Morii Est*.

Și la acest grup de hodonime, se cuvine să evidențiem, mai întâi, că formele vechi cu determinanți compuși în cazul nominativ, nearticulat, *Cămin Centru*, *Fermă Centru*, au fost adaptate sistemului denominativ nou cu determinanți în cazul genitiv: *Strada Căminului*, *Strada Fermei*. Apoi, pentru formele vechi, construite în cazul genitiv, semnalăm faptul că, în denotația *stradală* nouă, s-a renunțat la determinanții *Est* și *Centru*, nemaifiind necesari în acțiunea de identificare. Tot aici, semnalăm și renunțarea la determinantul *Laura* (hidronim, oiconim) și crearea unui hodonim cu un singur determinant antroponimic *Strada Fleșca* sau renunțarea la determinantul entopic *Iepure*, în favoarea determinantului toponimic mai explicit și redând reper geografic concret, astfel că *Ulița Iepure Plai* a devenit *Strada Plaiului*.

- hodonime noi cu determinanți vechi re-adaptați: *Strada Crasnei* - *Ulița Crasneanu Laura*; *Strada Iacob Zadic* - *Ulița Zadic*; *Strada Meșterul Manole* - *Ulița la Manole*; *Strada Piperului* - *Ulița Ciupei Laura*; *Strada Protopop Ionel Maloș* - *Ulița Popii Laura*; *Strada Romană* - *Ulița la Țigani*; *Strada Sf. Andrei* - *Ulița Bisericii*.

Din analiza acestor perechi, de hodonime noi și vechi, constatăm că, în adaptarea unor determinanți vechi, pe lângă unele situații explicabile prin corectarea numelor sau a formelor fonetice aparținând graiurilor locale, cum ar fi *Ciupei* (în cazul nominativ), devenit *Piperului* (în cazul genitiv, cu fonetismul $p + i > \ell$ refăcut în forma literară $p + i$) sau a unor

nume redactate corect, precum *Zadic*, devenit *Iacob Zadike*, s-au produs și o serie de re-adaptări cel puțin interesante, unele dintre ele interesând chiar și perspectiva psiholingvistică de interpretare a faptelor. Astfel, *Ulița la Manole* a devenit *Strada Meșterul Manole*, argumentele fiind, nu numai că persoanele decedente cunoșteau *Legenda* populară a renumitului meșter, ci și dorința, explicită de altfel, de a păstra câte ceva din denumirile anterioare, în timp ce *Ulița Aron* a devenit *Strada Aron Pumnul*, probabil datorită unei simple coincidențe a antroponimului local și a cunoașterii de către decedent a numelui eminentului latinist român. La fel, s-ar putea motiva și transformarea hodonimului *Ulița Crasneanu Laura*, analizabil în entopicul *uliță*, antroponimul *Crasneanu* și toponimul *Laura*, care a devenit *Strada Crasnei*, chiar dacă, în arealul bucovinean, cel mai apropiat toponim cu acest nume este doar *Crasna Putnei*, o moșie și un sat (E. Grigorovitz, 1908: 76), aflate astăzi în Ucraina.

În sfârșit, ultimele trei hodonime amintite în prezenta cercetare, reflectă încă un mod interesant de adaptare a unor realități rurale la cunoștințele și posibilitățile de interpretare ale decidenților locali din orașul Vicovul de Sus. Astfel, *Ulița la Țigani* a devenit pur și simplu *Strada Romană*¹, probabil prin interpretarea confuză a naționalității *rrome*, a locuitorilor din zona respectivă; *Ulița Popii Laura* a devenit *Strada Protopop Ionel Maloș*, având o relativă legătură cu realitatea conform căreia acolo locuia preotul bisericii situate chiar pe *Ulița Bisericii*, devenită *Strada Sf. Andrei*, după hramul acestui sfânt lăcaș.

d. Hodonime noi formate cu determinanți noi

Raportat la modurile de receptare a mijloacelor de formare a vechilor toponime locale, respectiv și a hodonimelor vechi, noii decidenți din structurile administrative locale au reușit să creeze o serie nouă de hodonime, utilizând deopotrivă toponime din sfera locală, din împrejurimi ori din sfera toponimiei majore naționale, antroponime, adică nume ale unor mari personalități istorice sau culturale, nume de sărbători legale, dar și apelative reprezentând denumiri de arbori, de plante, de flori sau chiar de evenimente importante din istoria țării:

- hodonime noi, formate cu *determinanți toponimici*: *Strada Carpați* - *Ulița Pitic Plai*; *Strada Măgura* - *Ulița Caprei*; *Strada Obcinii* - *Ulița Câmpului*; *Strada Izlazului* - *Ulița Moricică Prund*; *Strada Câmpului* - *Ulița Bisericii*; *Prima la Stânga*; *Strada Prundului* - *Ulița Pitic Laura*; *Strada Sucevei* - *Ulița Totolică*; *Strada Șicovei* - *Ulița la Parasca*; *Strada Șuvarului* - *Ulița la Gușulei Laura*; *Strada Vămii* - *Ulița Boboaița Plai*;

- hodonime noi, formate cu *determinanți antroponimici*:

1. *nume de domnitori, conducători sau de regi*: *Strada Decebal* - *Ulița Școală Laura*; *Strada Alexandru cel Bun* - *Ulița Condruș Centru*; *Strada Cuza Vodă* - *Ulița Paralelă cu Calea Ferată*; *Strada Avram Iancu* - *Ulița Cutul Laura*; *Strada Constantin Brâncoveanu* - *Ulița Bisericii* - a Doua la Stânga; *Strada Carol I* - *Ulița la Gâză Plai*; *Strada Dragoș Vodă* - *Ulița Pascari Laura*; *Strada Horea* - *Ulița legătura Bida cu Bisericii*; *Strada Mihai Viteazul* - *Ulița Beșega*; *Strada Mircea cel Bătrân* - *Ulița ferma CAP Laura*; *Strada Ștefan cel Mare*; *Strada Traian* - *Ulița Bombic Laura*; *Strada Tudor Vladimirescu* - *Ulița Magazin Laura*; *Strada Dimitrie Cantemir* - *Ulița Bisericii Centru cu Ulița Farmaciei*; *Strada Petru Rareș* - *Ulița Breabăn Centru*.

¹ Pentru o mai bună înțelegere a schimbării modului de analiză a acestor noi *hodonime*, moderne, create de către funcționarii locali, față de celelalte toponime rezultate din utilizarea lor continuă, unele chiar de-a lungul veacurilor, vom relua termenii corecți, care s-ar fi convenit utilizați în denumirea unei străzi după originea etnică a locuitorilor din arealul aferent: „**rom**¹ / **rom** (persoană) adj. m., s. m., pl. *romi* / *romii*; adj. f., s. f. *romă* / *romă*, pl. *rome* / *romē*”; față de „**roman**² (referitor la *Roma*) adj. m., s. m., pl. *romani*; adj. f., s. f., *romană*, pl. *romane*” și *român* adj., m., pl. *români*; adj. f. *română*, pl. *române*. [DOOM, 2005: 691-692]

Vom încadra, tot sub acest titlu, și hodonimul *Strada Domnească - Ulița Poleucă*, care prin semnificația determinantului reflectă un element din istoria Bucovinei, referitor nu numai la domnitorii acestor locuri ci și, prin sensul transmis prin determinantul vechiului hodonim, referitor și la etnicii stabiliți pe aceste teritorii.

2. nume de personalități istorice: *Strada Endoxiu Hurmuzachi - Ulița la Badaceni; Strada Iancu Flondor - Ulița Țuguș Est; Strada Nicolae Bălcescu - Ulița Mandici - Puncti Centru; Strada Nicolae Iorga - Ulița Bodale Est;*

3. nume de personalități literare: *Strada Tudor Arghezi - Ulița la Plamadeni; Strada George Călinescu - Ulița Bida; Strada George Coșbuc - Ulița Păslar Laura; Strada I. L. Caragiale - Ulița Bolatau Est; Strada Ion Creangă - Ulița Legătura Farmacie cu Chirilă; Strada Mihai Eminescu - Drumul Magaziei Centru; Strada Mihail Sadoveanu - Ulița Șandru; Strada Miron Costin - Ulița Puncti Est; Strada Nicolae Labiș - Ulița Prilea Laura;*

4. nume de personalități culturale și artistice: *Strada Nicolae Grigorescu - Ulița la Cloșcă Laura; Strada Brâncuși - Ulița Bodaș Laura; Strada Ciprian Porumbescu - Ulița Reca - Bâru; Strada George Enescu - Ulița Aprozar Laura; Strada Gheorghe Asachi - Ulița Leba; Strada Grigore Antipa - Ulița Covașă Est;*

5. nume de țări istorice: *Strada Dacia - Ulița Morîșcă Laura;*

6. alte nume proprii, personaje literare: *Strada Ion Roată - Ulița Boștiog Plai;*
- hodonime noi, formate cu *determinanți entopici*, nume de flori, precum *Strada Crizantemelor - Ulița Ureche Laura; Strada Magnoliei - Ulița Postatnic; Strada Sânzjenelor - Ulița la Sâneac; Strada Trandafirilor - Ulița la Puricu Laura*, sau la diferitele specii de arbori ori de vegetații, cum ar fi: *Strada Mălinului - Ulița sub Podirei; Strada Prunilor - Ulița la Ioana Est; Strada Zăvoiuului - Ulița la Poleucă; Strada Vișinilor - Ulița lângă Biserica Baptistă Est; Strada Ulmilor - Ulița Liniș sub Podirei.*

Concluzii

Din analiza lexicală a hodonimelor prezentate mai sus, vom observa că diferența dintre formațiile vechi și cele noi se regăsește, pe lângă introducerea semnificativă a unei nomenclaturi culte, constând în numele unor istorici, scriitori, oameni de cultură, domnitori, conducători, și în pierderea unor apelative considerate ca fiind depășite pentru sistemul denominativ local impus de către autorități, pe cale strict administrativă.

Ca urmare, mulți termeni care reflectau o realitate socială locală, au fost înlocuiți cu neologisme de tipul *aprozar, farmacie, fermă, muzeu, primărie, cămin* ș. a., reprezentând noile realități sociolingvistice ale localității supuse investigații noastre.

Din materialul prezentat și din analizele propuse se impune, în primul rând, constatarea că toponimia minoră încă mai reprezintă o sursă serioasă de informații cu privire la trecutul îndepărtat sau mai apropiat, dar și la modul de gândire, la universul cunoștințelor celor care au dat nume locurilor cu care s-au întâlnit sau în preajma cărora au trăit ori încă mai trăiesc. Includem și timpul prezent, având în vedere și modul în care au fost formate numele noi, moderne, de străzi, înlocuindu-se vechile denumiri de *budife, ulițe, poteci, cărări* ori, pur și simplu, de *drumuri* și *drumușoare*. Mai mult, cercetarea toponimelor încă nu poate fi ignorată, printre altele și pentru că, asemeni lexicului în general care semnifică o proprietate a lucrurilor denumite, și toponimele, la rândul lor, fiind fapte concrete de limbă, implică o cunoaștere și o recunoaștere a reperelor topografice identificate.

În acest sens, vom aminti că multe dintre toponimele create de alte grupuri lingvistice conlocuitoare au fost asimilate de către vorbitorii români și derivate cu sufixe specifice limbii lor proprii. În acest mod se poate confirma și capacitatea recunoscută a

limbii noastre de a asimila cuvinte din limbile cu care vorbitorii ei au intrat în contact și de a le adapta sistemului fonetic, fonologic și gramatical propriu limbii române.

BIBLIOGRAFIE

- Bîrleanu, 1999: Ion-Horia Bîrleanu, *Grainurile din Valea Șomuzului Mare I. Formarea numelor de sate*, Iași, Editura „Sedcom Libris”, 1999.
- DER, 1975: *Dicționarul explicativ al limbii române*, Editura Academiei R.S.R., București, 1975.
- DOOM, 2005: *Dicționarul Ortografic, Ortoepic și Morfologic al Limbii Române*, ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Univers Enciclopedic, 2005.
- Drăganu, 1928: Nicolae Drăganu, *Toponimie și istorie*, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, 1928.
- Drăgușanul, 2010: Ion Drăgușanul, *Povestea așezărilor bucovinene*, Suceava, Editura „Mușatinii”, 2010.
- Dutciac, 2011: Viorel Dutciac, *Cronica de la Frătăuții Noi*, Suceava, Biblioteca Bucovinei I.G. Sbiera”, 2011.
- Galan, 2004: George M. Galan, *Un sat din Bucovina, Gălănești*, București, Societatea pentru Cultura și Literatura română în Bucovina, 2004.
- Gonța, 1986: Alexandru I. Gonța, *Satul în Moldova medievală. Instituțiile*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986.
- Grămadă, 1926: Ion Grămadă, *Din Bucovina de altădată*, București, Editura Casa Școalelor, 1926.
- Grămadă, 1996: Nicolai Grămadă, *Toponimia minoră a Bucovinei*, îngrijirea ediției, studiul introductiv, bibliografia, notele și indicele de Ion Popescu-Sireteanu, introducere de D. Vatamaniuc, vol. II, București, Editura Anima, 1996.
- Grămadă, 1939: Nicolai Grămadă, „Vechile peceți sătești bucovinene (1783-1909)”, în „Codrii Cosminului”, Cernăuți, nr. X, 1936-1939, 1939.
- Grigorovitz, 1908: Em. Grigorovitz, *Dicționarele geografice ale țărilor locuite de români în afară de Regat*, II. *Dicționarul Geografic al Bucovinei*, București, Atelierele grafice Socec, Societatea Geografică Română, Fondată la 15 Iunie 1878, 1908.
- Grigoroviță, 1996: Mircea Grigoroviță, *Din istoria colonizării Bucovinei*, București, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., 1996.
- Iordan, 1983: Iorgu Iordan, *Dicționar al numelor de familie românești*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983.
- Iordan, 1963: Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1963.
- Iorga, 1905: N. Iorga, „Straja”, în volumul *Neamul românesc în Bucovina*, București, Editura Institutului de Arte Grafice „MINERVA”, 1905.
- Iosep, 1987: Ioan Iosep, „Considerații istorico-geografice privind evoluția așezărilor omenești din Obcinele Bucovinei”, în „Anuarul Muzeului Județean Suceava”, Suceava, XIII-XIV, 1986-1987, 1987.
- Iosif, 2017: Victor Iosif, *Vicovu de Jos. Din povestirile sâtenilor*, Suceava, Editura Septentrion, 2017.
- IR, 1960: *Istoria României*, vol. II, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1960.
- Lahovari, 1898-1902: G.I. Lahovari, *Marele Dicționar Geografic al României alcătuit și prelucrat după dicționarele parțiale pe județe*, București, 1898-1902.
- Luchian, 1986: Dragoș Luchian, *Un sat de pe Valea Sucevei, Frătăuții Vechi*, București, Editura Litera, 1986.
- Munteanu, Cârdei, 1971: George Munteanu și Vasile Cârdei, *Bilca – o așezare din Valea Sucevei. Privire istorică*, Suceava, Casa Județeană a Creației Populare, 1971.
- Nomenclator Străzi Primăria orașului Vicovul de Sus.*
- Nomenclator Străzi Primăria comunei Vicovul de Jos.*
- Nomenclator Străzi Primăria comunei Bilca.*
- Prisacaru, 2015: Ana-Maria Prisacaru, *Toponimia românească din Bucovina habsburgică (actualele teritorii românești). Germanizare și reromânizare*, prefață de Mircea Ciubotaru, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2015.